

TROŠARINE NA KAVU U RH

Delić, Marina

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:954069>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2022-06-27**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

TROŠARINE NA KAVU U RH

Mentor:

Mr. sc. Renko Letnić

Student:

Marina Delić 4165632

Split, rujan 2018.

Sadržaj

1. UVOD.....	1
1.1. Definicija problema.....	2
1.2. Cilj rada.....	3
1.3. Metodologija.....	3
1.4. Struktura rada.....	3
2. POREZNI SUSTAV.....	4
2.1. Općenito o porezima.....	4
2.2. Karakteristike poreza.....	5
2.3. Podjela poreznih oblika.....	6
2.4. Model poreznog sustava.....	8
2.5. Porezni sustav Republike Hrvatske.....	8
3. POSEBNI POREZI NA PROMET (TROŠARINE) U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	13
3.1. Posebni porezi na promet u RH kroz povijest.....	13
3.2. Općenito o trošarinama.....	14
3.3. Trošarine u Republici Hrvatskoj.....	16
3.4. Trošarina na alkohol i alkoholna pića.....	18
3.5. Trošarina na duhanske proizvode.....	21
3.6. Trošarina na energente i električnu energiju.....	22
4. TROŠARINE NA KAVU U RH.....	24
4.1. Trošarine na kavu i bezalkoholna pića u RH.....	24
4.2. Izračunavanje trošarina na kavu.....	26
4.3. Trend potrošnje kave u RH.....	29
5. ZAKLJUČAK.....	31
LITERATURA.....	33

SAŽETAK :

TROŠARINE NA KAVU U RH

Trošarine su poseban oblik poreza na promet i jedan od najstarijih poreznih oblika. Na potrošnju određenih proizvoda kao što su alkohol, cigarete ili benzin često se uz uobičajeni opći porez na promet ili PDV nameće i jedan dodatni porez koji se naziva trošarinom, akcizom ili posebnim porezom. Osnovni cilj ovoga rada bio je istražiti i objasniti trošarine od početka njihove primjene do danas te odgovoriti na pitanje, koje osobine imaju dobra na koja se nameću trošarine, i s kojim se ciljem baš njih dodatno opterećuje još jednim poreznim oblikom. Stavljanjem fokusa upravo na trošarine na kavu u Republici Hrvatskoj dalo se odgovor na pitanje o izračunavanju trošarina, kao i njihovim karakteristikama općenito.

COFFEE EXCISE IN REPUBLIC OF CROATIA

Excise duties are a special form of sales tax and one of the oldest tax forms. The consumption of certain products such as alcohol, cigarettes or gasoline is often accompanied by an extra tax called excise, excise or special tax, along with the usual general sales tax or VAT. The main purpose of this paper was to investigate and explain excise duties from the beginning of their application to date and to answer the question of which properties have good excise duties, and with which they are more burdened with another tax form. Focusing on coffee excise in the Republic of Croatia was the answer to the question of calculation of excise duties and their characteristics in general.

1.UVOD

1.1. Definicija problema

Na potrošnju određenih proizvoda kao što su alkohol i cigarete često se osim uobičajenog općeg porez na promet ili PDV nameće i još jedan dodatni porez koji se naziva trošarinom ili akcizom. Dobra na koja se nameću trošarine imaju neke od sljedećih osobina: dohodovna elastičnost potražnje ovih dobara veća je od jedinice (znači da se radi o luksuznim dobrima), te proizvode obilježava visoka neelastična potražnja, njihovu proizvodnju i prodaju može kontrolirati država. Država također smatra da njihova potrošnja stvara negativne vanjske učinke tjst. da je njihova potrošnja nekorisna za pojedinca. Jedno od glavnih obilježja trošarina je to da one predstavljaju izdašan prihod za državni proračun, jednostavne su za ubiranje te iziskuju male administrativne troškove. Uglavnom se nameću na proizvode koje proizvodi mali broj proizvođača a koji imaju veliki opseg prodaje.

Trošarine se mogu uvesti i kako bi se obeshrabrila potrošnja proizvoda kao što su duhan, cigarete i alkoholna pića. Uvođenjem trošarina na benzin ili na vozila se riješio problem održavanja cesta, jer se iz tako prikupljenog novca poboljšavala prijevozna usluga putnika.

U Hrvatskoj se trošarine kao posebni oblik poreza uvode 1993. godine donošenjem Zakona o porezu na dohodak i Zakona o porezu na dobit. Trošarinama se prosječno prikuplja oko 15 posto ukupnih poreznih prihoda hrvatskog državnog proračuna.

1.2. Cilj rada

Tema ovog rada je opisati plaćanje trošarina na kavu i prodaju na području Republike Hrvatske. Rad obuhvaća sve faze koje se odnose na obračun trošarine na kavu u RH od 1993. godine do danas.

Cilj ovoga rada je upoznati čitatelja sa poreznim sustavom i približiti mu pojam trošarina kao posebnog oblika oporezivanja određenih dobara u Republici Hrvatskoj.

1.3. Metodologija

Prilikom izrade ovog rada korištene su različite metode prikupljanja podataka a to su:

- metoda analize
- metoda komparacije
- metoda deskripcije
- metoda sinteze
- metoda dedikcije
- metoda indukcije

1.4. Struktura rada

Metodologija izrade rada obuhvaća kako teorijski tako i empirijski dio. Teorijske osnove trošarina u RH iznesene su kroz opise i rezne podjele poreznog sustava kao takvog, te njegovih važnih dijelova kako bi se pobliže moglo razumijeti pojam posebnih poreza. Nakon uvoda slijede poglavlja koja govore o definiranju trošarina te o trošarini na kavu u RH, u skladu s tim taj se dio smatra empirijskim dijelom.

Empirijski dio rada obuhvaća primjere potrošnje kave na području Republike Hrvatske, te odgovara na pitanje kako obračunati trošarinu na kavu na primjeru iz prakse.

2. POREZNI SUSTAV

2.1. Općenito o porezima

Porezi su obvezna davanja koja bez izravne i trenutane protuusluge država uzima od osoba i poduzeća da bi pomoću prikupljenog novca financirala javne rashode¹. Drugim riječima, svi moramo plaćati dio svojih prihoda državi da bi nam ona za uzvrat osigurala javne usluge kao što su obrazovanje, zdravstvena zaštita, javna sigurnost, briga za starije i siromašne članove društva i sl. U toj definiciji važne su dvije stvari: porezi su obvezna davanja i za plaćene poreze nema trenutane izravne protuusluge.

Porezni sustav je skup poreznih oblika koji u svojoj ukupnosti djeluju unutar postojećeg socioekonomskog i političkog sustava ispunjavajući postavljene mu fiskalne, ekonomske i socijalne ciljeve. Dakle pod pojmom poreznog sustava podrazumijevaju se vi oblici javnih prihoda nametnuti autoritetom države, uključujući i sve doprinose na plaće i iz plaće².

Porezi su stari koliko i civilizacija. Nema ni jedne civilizacije koja nije ubirala poreze. Prva civilizacija o kojoj nešto znamo počela je prije šest tisuća godina u Sumeru, na plodnoj ravnici između rijeka Eufrata i Tigrisa, na prostorima današnjeg Iraka. Buđenje civilizacije, ali i buđenje poreza, zabilježeno je na glinenim pločicama iskopanim u Sumeru.

Tamošnji su stanovnici prihvatili poreze za vrijeme velikog rata, ali kad je rat završio, poreznici se nisu htjeli odreći svoje povlastice oporezivanja. Od tadašnjih vremena porezi nisu nikad ukinuti, dapače tijekom povijesti samo su dobivali na važnosti. Za velikih ratova obično su se vrtoglavo povećavali, a nakon završetka rata najčešće se nisu vraćali na predratnu razinu već su nastavljali rasti. No i u mirnodopskim se godinama razina poreza povećava.³

Pravni izvori poreznih obveza i prava za porezne obveznike i tijela državne uprave su Ustav Republike Hrvatske,⁴ Opći porezni zakon⁵, te ostali zakoni koji pojedinačno reguliraju ovaj sustav, o čemu će biti više riječi u nastavku.

¹Kesner – Škreb, M. i Kuliš, D. (2010): Porezni vodič za građane, str. 9.

²Jelčić, B. (2000): Javne financije, str. 147.

³Hrvatski porezni sustav, Institut za javne financija: <http://www.ijf.hr>.

⁴Pročišćeni tekst, NN br. br. 85/10.

⁵NN 147/08 do 73/13.

Kako bi se smatrao dobrim porezni sustav mora imati sljedeće karakteristike⁶:

1. Efikasnost – potrebno je da porezi što manje utječu na odnose u gospodarstvu kako bi se postigla što efikasnija upotreba resursa, a što se nastoji ostvariti proširivanjem porezne osnovice bilo ukidanjem izuzeća i povlastica pojedinim poreznim obveznicima, bilo smanjivanjem broja i snižavanjem visine poreznih stopa.
2. Pravednost – kako bi se pravedno i ravnomjerno raspodjelio porezni teret
3. Jednostavnost – propisi moraju biti što jednostavniji, jasniji i razumljiviji za poreznog obveznika kako bi troškovi poreznog prihoda bili što niži za poduzetnika i administraciju
4. Izdašnost – prikupljanje dovoljno javnih prihoda kako bi se osiguralo dovoljno sredstava za pokriće javnih rashoda
5. Stabilnost – što manje mijenjanja poreznog sustava radi lakših donošenja ispravnih ekonomskih odluka

2.2. Karakteristike poreza

Karakteristike poreza su:⁷

- Prinudnost/ prisilnost
- Derivatnost / izvedenost
- Nepovratnost
- Odsutnost nepovratne protunaknade
- Načelo teritorijalnosti
- Načelo državljanstva
- Načelo neograničene porezne obveze
- Nedestiniranost – nije im unaprijed namijenjena namjena trošenja
- Javnost ubiranja
- Novčani prihod države

⁶Kordić, G. (2001): Porezni sustav Republike Hrvatske, str. 5.

⁷ Marković, B i Karačić, D. (2017): Porezi, terminologija i oporezivanje, str. 5.

2.3. Podjela poreznih oblika

U porezne oblike ubrajamo⁸:

- redovne i izvanredne poreze
- središnje i mjesne poreze
- opće i namjenske poreze
- katastarske i tarifne poreze
- subjektne i objektne poreze
- poreze po vrijednosti i svojstvene poreze
- izravne i neizravne poreze

Odlike izravnih poreza: ravnomjerno su postojani, pravedni su, nisu elastični glede konjunkturalnih, nema općenitosti obveze plaćanja, noćna su mora poreznog obveznika. U izravne poreze obrađuju se: porez na dobit koje plaćaju poduzeća, porez na dohodak od plaće, autorskog honorara ili obrta.

Odlike neizravnih poreza: elastični su, sve je više izražena obveznost plaćanja, ugodni su, dovoljno su izdašni, imaju izraženi fiskalni karakter. Najpoznatiji neizravni porez je porez na dodanu vrijednost (PDV).

Odlike subjektivnih poreza su što se prilikom oporezivanja uzima u obzir osoba poreznog obveznika te se porezna sposobnost obveznika utvrđuje uz poštovanje relevantnih čimbenika vezanih uz samu osobu poreznog obveznika. Prilikom oporezivanja objektivnim porezima ne uzima se u obzir osoba poreznog obveznika nego samo vrijednost ili prihod od objekta oporezivanja. Primjena objektivnog poreza znači da pri oporezivanju nije uzeta u obzir ukupna porezna snaga poreznog obveznika.

⁸ Kordić, G. (2001): Porezni sustav Republike Hrvatske, str. 4.

Katastarski i tarifni porezi koriste se kao tehnike ubiranja. Katastarski porezi se ubiru na temelju razreza poreza načinjenog prema za to navedenim podacima u raznim knjigama koje imaju obilježje javnih isprava, porezna će obveza glasiti na osobu koja je u takvoj ispavi navedena kao vlasnik ili korisnik objekta oporezivanja, oporezivanje ovim oblikom poreza najčešće se primjenjuje kod neposrednih poreza.

Tarifni porezi se ubiru na temelju podataka navedenih u službeno utvrđenom popisu poreznih predmeta i stopa koji se zove tarifa. Oporezivanje na temelju tarife obično se primjenjuje kod posrednih poreza.

Općim porezima podmiruju se javne potrebe, najznačajniji su dio ukupnih javnih prihoda kojima se podmiruju rashodi vezani za obavljanje aktivnosti i zadataka iz nadležnosti države. Namjenski porezi su porezi kod kojih je već unaprijed utvrđena svrha u koju će se utrošiti prihodi prikupljeni oporezivanjem.

Redovni porezi se prema načelu periodičnosti ubiru u redovitim vremenskim intervalima. Predstavljaju najizdašniju vrstu javnih prihoda i najznačajniji dio u ukopnosti javnih prihoda. Izvanredni porezi se ubiru povremeno i privremeno, nekada se ubiru samo u jednoj godini, a ponekad se njihovo ubiranje produži na nekoliko godina.

Tablica 1 – Posredni neposredni porezi u hrvatskom poreznom sustavu

NEPOSREDNI (IZRAVNI) POREZI	POSREDNI (NEIZRAVNI) POREZI
Porez na dohodak	Porez na dodanu vrijednost
Porez na dobit	Porez na promet nekretnina
Porez na nasljedstvu i darove	Posebni porezi na potrošnju
Porez na cestovna motorna vozila	• <i>poseban porez na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove</i>
Porez na plovila	• <i>poseban porez na kavu</i>
Porez na automate za zabavne igre	• <i>poseban porez na bezalkoholna pića</i>
Porez na kuće za odmor	• <i>porez na luksuzne proizvode</i>
Porez na tvrtku ili naziv	• <i>poseban porez na premije osiguranja od automobilske odgovornosti i premije kasko osiguranja cestovnih motornih vozila</i>

Izvor: Kordić G., Porezni sustav Republike Hrvatske, Ekonomski fakultet Zagreb, Sveučilišni preddiplomski studij poslovne ekonomije, Zagreb, 2011., str. 4.

2.4. Model poreznog sustava

Postoje tri modela poreznog sustava a to su:⁹

- centralistički porezni sustav
- federalni porezni sustav
- mješoviti porezni sustav

Kod centralističkog poreznog sustava naglasak se stavlja na fiskalnu nadređenost. Porezni suverenitet ima samo središa vlast koja može određena ovlaštenja prenositi na niže organe vlasti. Upotrebljava se kod unitarno uređenih država kao što su Velika Britanija, Francuska, Mađarska, Poljska, Hrvatska...

Federalni porezni sustav zasniva se na podijeli fiskalnog suvereniteta. Dijeli se na više razina odlučivanja, javne potrebe od značaja za cijelu državu treba staviti u nadležnost središnje vlasti. Federalni porezni sustav imaju: SAD, Australija, Kanada, Njemačka...

Mješoviti porezni sustav je kombinacija prethodna dva porezna sustava. Primjenjuje se u složenim ustavno-političkim ustrojenim zemljama poput Švicarske i BiH.

2.5. Porezni sustav Republike Hrvatske

Porezni sustav Republike Hrvatske je pluralan, što znači da ima više poreznih oblika.

U porezni sustav Republike Hrvatske ubrajaju se sljedeći porezi:¹⁰

⁹ Ibidem.

¹⁰ Ministarstvo financija; Porezna uprava

1. Državni porezi

U državne poreze spadaju: porez na dodanu vrijednost, porez na dobit te posebni porezi i trošarine

2. Županijski porezi

Županijskim porezima smatraju se: porez na nasljedstva i darove, porez na cestovna motorna vozila, porez na plovila, porez na automate za zabavne igre

3. Zakonski ili općinski porezi

U ove poreze spadaju: prirez porezu na dohodak, porez na potrošnju, porez na kuće za odmor, porez na korištenje javnih površina, porez na promet nekretnina

4. Zajednički porezi: porez na dohodak

5. Porez na dobitke od igara na sreću i naknade na priređivanje igara na sreću

U ove poreze spadaju: lutrijske igre, igre u casinima, igre klađenja, igre na sreću na automatima, naknade za priređivanje prigodnih jednokratnih igara na sreću

6. Naknada za priređivanje nagradnih igara: propisana uplata priređivača u korist hrvatskog Crvenog križa

U ovom poglavlju pojašnjeni su najvažniji i najizdašniji porezi iz poreznog sustava Republike Hrvatske iz segmenta državnih i zajedničkih poreza kao što su:

-porez na dohodak

-porez na dodanu vrijednost

-porez na dobit

-posebni porezi (trošarine)

Porez na dohodak

Porezni oblik koj se odnosi na fizičke osobe po načelu teritorijalnosti.¹¹

Obveznik poreza na dohodak je fizička osoba koja ostvaruje dohodak,¹² i to:

- Dohodak od nesamostalnog rada (plaća i mirovine)
- Dohodak od samostalne djelatnosti (npr. obrta)
- Dohodak od imovine i imovinskih prava (npr. zakup nekretnina)
- Dohodak od kapitala (npr. dividendi, opcija i kamata)
- Dohodak od osiguranja (npr. premije životnog osiguranja)
- Drugi dohodak (drugi primici)

Porezna osnovica je ostvareni dohodak kao razlika primitaka i izdataka u istom poreznom razdoblju, različito za svaku kategoriju dohotka. Primici su sva dobra (novac, stvari, materijalna prava, usluge i drugo) koja su poreznom obvezniku pritekla u poreznom razdoblju. Izdaci su svi odljevi dobara s novčanom vrijednošću izvršeni radi ostvarivanja ili osiguranja tih primitaka.

Akontacije poreza na dohodak za većinu dohodaka se uplaćuju prilikom isplate dohotka, tehnikom poreza po odbitku (za neke oblike dohotka propisana je obveza uplate na osnovi podataka iz prethodne godišnje porezne prijave, dok se neki predujmovi, primjerice, uplaćuju se po rješenju Porezne uprave).¹³ Ako je porezni obveznik, stjecatelj dohotka, na to obvezan ili tako želi, podnosi protekom kalendarske godine, do kraja veljače, godišnju poreznu prijavu u kojoj je obvezan prikazati sve dohotke sukladno Zakonu.

¹¹ Zakon o porezu na dohodak, NN 177/04 do 143/14

¹² Zakon o porezu na dohodak, NN 177/04 do 143/14

¹³ Porezna uprava RH

Porez na dodanu vrijednost

Porez na dodanu vrijednost smatra se najmlađim među porezima. Porezni obveznik, sukladno Zakonu o porezu na dodanu vrijednost,¹⁴ jest svaka osoba koja samostalno obavlja bilo koju gospodarsku djelatnost, bez obzira na svrhu i rezultat obavljanja te djelatnosti, te svaka osoba koja u RH nema sjedište ili poslovnu jedinicu ali u RH obavlja oporezive isporuke.

Prvi put se uvodi 1967. godine u Dansku te Brazil te zatim i u ostale zemlje. U suvremenim državama oporezivanje potrošne uz oporezivanje dohotka smatra se najizdašnjim poreznim izvorom.

Dodana vrijednost se definira kao razlika između vrijednosti prodaje proizvedenih dobara i usluga te vrijednosti kupovine inputa kojima su proizvedeni ta dobra i usluge.

Porezni obveznik obvezan je izdati račun za isporuke (dobra i usluga koje je obavio) i za primljene predugovore, obračunati PDV na izdanim računima,¹⁵ te za razdoblje oporezivanja utvrditi ukupnu obvezu PDV-a (fakturirana realizacija).

Porez na dodanu vrijednost je uveden u Republiku Hrvasku zbog potrebe reformiranja cjelokupnog hrvatskog poreznog sustava u novim političkim i gospodarskim okolnostima, kao i zbog fiskalnih zakona koji se nameću suvremenom poreznom sustavu. Poreznim obveznicima ovog poreza smatraju se:

-poduzetnik pravna ili fizička osoba koja trajno i samostalno obavlja djelatnost s namjerom ostvarivanja prihoda, te koja je u prethodnoj godini ostvarila oporezive isporuke dobara i usluga u vrijednosti većoj od 230.000,00 kn.

-uvoznik

-izvoznik

-domaći poduzetnik kojem uslugu obavlja poduzetnik sa sjedištem u inozemstvu

-izdavatelj računa

¹⁴ NN 73/13 do 143/14

¹⁵ Osim za neoporezive isporuke, porezna oslobođenja druge iznimke propisane Zakonom.

Pretporezom se smatra iznos PDV-a iskazan na računima za isporuke dobara ili usluge koje su drugi poduzetnici obavili poreznom obvezniku, iznos PDV-a koji je obračunala i naplatila carinarnica pri uvozu kao i iznos poreza kojeg je platio domaći poduzetnik kojemu je uslugu obavio poduzetnik u tuzemstvu sa sjedištem u inozemstvu.

Porez na dobit

Obveza obračuna i uplate poreza na dobit propisana je prvenstveno¹⁶ Zakonom o porezu na dobit¹⁷ i Pravilnikom o porezu na dobit¹⁸.

Poreznim obveznikom smatraju se:

-fizičke osobe koje imaju dohotke veće od 400.000,00 kn, primitke veće od 2.000.000,00 kn, prosječan broj zaposlenih veći od 15 djelatnika te dugotrajnu imovinu veću od 2.000.000,00 kn

-društva u stečaju

-trgovačko društvo i druga pravna i fizička osoba koja se smatra rezidentom Republike Hrvatske

-poslovna jedinica nerezidenta

Obveznici poreza na dobit su trgovačka društva i druge pravne osobe koje u RH obavljaju djelatnost samostalno, trajno i radi ostvarivanja dobiti, dohotka ili prihoda ili drugih gospodarskih procjenjivih koristi.¹⁹ Porezni obveznici mogu biti i fizičke osobe, ukoliko ostvaruju dohodak od obrta preko nekih navedenih iznosa zarada, posjeduju imovinu iznad neke vrijednosti ili zapošljavaju određeni broj zaposlenika (načelo obvezatnosti) ili ako izjave da će plaćati porez na dobit umjesto poreza na dohodak (načelo fakultativnosti).

Porezni obveznici mogu biti i inozemni poduzetnici, ako obavljaju djelatnost u RH putem stalnog mjesta poslovanja (detaljno propisanih

¹⁶ Ostali propisi na osnovu kojih se obračunava i plaća porez na dobit navedeni su na str. 34 – 36 publikacije „Hrvatski porezni sustav“

¹⁷ NN 177/04 do 143/14.

¹⁸ NN br. br. 95/05

¹⁹ Porezna uprava RH

3. POSEBNI POREZI NA PROMET (TROŠARINE) U REPUBLICI HRVATSKOJ

3.1. Posebni porezi na promet u RH kroz povijest

Dok je u području Kraljevine Jugoslavije između dva svjetska rata bila rasprostranjena primjena pojedinačnih poreza na promet (trošarina), to nije bio slučaj nakon Drugog svjetskog rata, pa se tako ni u poreznom sustavu Republike Hrvatske u prvim godinama njena postojanja ne pojavljuju trošarine kao izvor javnih prihoda.²⁰ Sredinom 1993. godine u Hrvatskoj je bio usvojen Zakon o posebnom porezu na kavu, koji se počeo primjenjivati od 17. srpnja 1993. godine. Godinu dana kasnije porezni sustav Hrvatske bio je obogaćen novim posebnim porezima.

U Narodnim novinama br. 51/94 bili su publicirani sljedeći zakoni²¹:

- Zakon o posebnom porezu na naftne derivate
- Zakon o posebnom porezu na duhanske preradevine,
- Zakon o posebnom porezu na pivo
- Zakon o posebnom porezu na bezalkoholna pića
- Zakon o posebnom porezu na uvoz automobila

U Hrvatskoj se do 2010. Naplaćivalo devet trošarina odnosno posebnih poreza:

Posebni porez na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove, posebni porez na naftne derivate, posebni porez na alkohol, posebni porez na pivo, posebni porez na bezalkoholna pića, posebni porez na duhan i duhanske proizvode, posebni porez na kavu, posebni porez na luksuzne proizvode, posebni porez na premije osiguranja od automobilske odgovornosti i premije kasko osiguranja cestovnih vozila.

Stupanjem na snagu novog Zakona o trošarinama 01. siječnja 2010. godine, prestao je važiti dio ranijih zakona, ali zakoni o posebnim porezima koji se ne odnose na navedene trošarinske proizvode ostaju na snazi i o njima će više riječi biti u nastavku rada.

²⁰ Jelčić, B. i Bejaković, P. (2012): Razvoj i perspektive oporezivanja u Hrvatskoj, str. 177.

²¹ Ibidem, str. 177.

3.2. Općenito o trošarinama

Trošarine čine poseban podsustav poreza na promet, odnosno poreza na potrošnju. Naime, kod PDV-a je spomenuto kako trošenje dohotka u suvremenim državama podliježe oporezivanju u pravilu na slijedeća dva načina: putem općeg poreza na promet, te putem posebnih poreza na promet (akciza, trošarina). Trošarine se još nazivaju posebni ili pojedinačni porez na promet te akcize. Trošarina je prema tome takav porezni oblik kojim se oporezuje samo jedan ili nekoliko istovrsnih proizvoda.²²

U teoriji javnih financija često se puta neopravdano žele naglasiti razlike između trošarina i akciza na jednoj, te pojedinačnih potrošnih poreza na drugoj strani, kao što je slučaj s porezom na piće. Međutim, posljednjih godina prevladava pristup sveobuhvatnog definiranja pojma trošarina. Naime, trošarine treba promatrati kao porez koji se plaća prilikom izuzimanja robe iz gospodarskog okruženja u svrhu njezine upotrebe u daljnjoj poduzetničkoj ili državnoj proizvodnji ili u svrhu potrošnje od strane krajnjeg potrošača. Pri tome ekonomska snaga poreznog obveznika ne igra nikakvu ulogu, jer trošarine ne terete ekonomsku snagu, nego ekonomsku upotrebu dohotka, bez obzira radi li se o fizičkoj ili pravnoj osobi.²³

Osim što postoje različiti načini njihova ubiranja, slično kao i kod općeg poreza na promet trošarine karakteriziraju slijedeća obilježja:²⁴

- obveza plaćanja posebnih poreza (trošarina, akciza) primjenjuje se na točno određeni krug proizvoda
- fiskalna izdašnost
- istodobna primjena posebnog poreza na promet (trošarine) i općeg poreza na promet
- stabilnost prihoda
- jeftinoća ubiranja prihoda
- ugodnost plaćanja

²² Šimović, H. (2007): Porez na dodanu vrijednost i trošarine, str. 26.

²³ Šimović J. & Šimović H., (2006), str. 196.

²⁴ Ibidem, str. 199-204.

Broj proizvoda koji se oporezuju posebnim porezima na promet različit je i može varirati od svega samo nekoliko proizvoda pa do nekoliko desetaka proizvoda. Time varira i broj trošarina, odnosno broj posebnih poreza na promet koje nisu obuhvaćene jedinstvenim zakonskim aktom kao što je slučaj kod općeg poreza na promet (PDV).

Osim fiskalnih razloga uvođenja trošarina, potrebno je spomenuti i one nefiskalne razloge kojima suvremene države nastoje opravdati njihovo uvođenje te time dobiti naklonost javnosti i biračkog tijela. Kod toga se u pravilu fiskalni razlozi ne ističu i oni se u pravilu drže u drugom planu. Kao najvažniji nefiskalni razlozi uvođenja posebnih poreza na promet obično se ističu:²⁵

- socijalni razlozi
- zdravstveni razlozi
- ekološki razlozi
- ekonomski razlozi
- razlozi zbog načela korisnosti
- razlozi zbog poskupljenja uvoznih proizvoda

Iz ovih nefiskalnih razloga upravo se lako očituju vrste proizvoda koje su obuhvaćene trošarinama. To su:²⁶

- razni luksuzni proizvodi (socijalni razlozi)

- alkohol i cigarete (zdravstveni razlozi)

-nafta i naftni derivati (ekološki razlozi) itd.

Nadalje, trošarine se mogu promatrati kao svojevrsni nadomjestak ukidanju carina u kontekstu priključivanja EU kao zajedničkom tržištu te se na taj način poskupljuju uvozni proizvodi. Načelo korisnosti kao razlog uvođenja trošarina obično se povezuje s posebnim oporezivanjem naftnih derivata, na primjer, ako netko tko više koristi motorno vozilo te time

²⁵Ibidem, str. 202-204.

²⁶Šimović, H. (2007): Porez na dodanu vrijednost i trošarine, str. 27.

ostvaruje i određene korisnosti, tada je ispravno da trošarina služi kao svojevrsna naknada za materijalnu korist koju je on ostvario jednim dijelom i uz pomoć naftnih derivata.

3.3. Trošarine u Republici Hrvatskoj

Prva trošarina²⁷ koja se uvodi u Republici Hrvatskoj je trošarina na kavu 1993. godine. Obuhvat proizvoda koji su obuhvaćeni ovim poreznim oblikom proširen je već 1994.²⁸ godine kada se uvode trošarine na naftne derivate, duhanske proizvode, alkohol, pivo, bezalkoholna pića, osobne automobile, motorna vozila, plovila i zrakoplove, dok je u listopadu 1999. godine uveden posebni porez na luksuzne proizvode u koje se ubrajaju nakit, satovi, odjeća i obuća od kože reptila, oružje, te krzna. 2002. godine uvedena je trošarina na premije osiguranja i kasko osiguranja cestovnih vozila.

Trošarine su jedan od najomiljenijih poreza države. Lako se i učinkovito ubiru, a sustav obračuna i naplate je jednostavan.

Porez prikupljen od posebnih poreza u cijelosti je prihod državnog proračuna, a po udjelu u ukupnim poreznim prihodima je na drugom mjestu iza PDV – a sa 15 – 18 %.

Oporezivanje trošarinama u Hrvatskoj u nadležnosti je Carinske uprave od 1.1.2002. godine²⁹.

Oporezivanje trošarina u Republici Hrvatskoj uređeno je sljedećim pravnim izvorima i njima pripadajućim pravilnicima:³⁰

- Zakon o posebnim porezima na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove (NN 136/02, 44/03, 95/04)
- Zakon o posebnom porezu na kavu (NN 87/05)
- Zakon o posebnom porezu na bezalkoholna pića (NN 136/02)
- Zakon o posebnom porezu na pivo (NN 136/02)
- Zakon o posebnom porezu na alkohol (NN 136/02)
- Zakon o posebnom porezu na duhanske proizvode (NN 136/02, 95/04)
- Zakon o posebnom porezu na naftne derivate (NN 136/02, 123/03)

²⁷Zakon o porezu na dobit, NN 109/93

²⁸Kordić G., Porezni sustav Republike Hrvatske, str.78.

²⁹Šimović, H. (2007): Porez na dodanu vrijednost i trošarine, str. 29.

³⁰Ibidem.

- Zakon o posebnom porezu na luksuzne proizvode (NN 136/02) Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 117/93, 33/00, 73/00, 59/01, 107/01, 150/02, 147/03)
- Opći porezni zakon (NN 127/00, 86/01, 150/02).

U sustavu odgode plaćanja trošarine javlja se niz novih instituta.³¹

-ovlašteni držatelj trošarinskog skladišta - pravna ili fizička osoba koja je od nadležne carinarnice dobila trošarinsko odobrenje da u okviru svoje registrirane djelatnosti u trošarinskom skladištu može primiti, proizvoditi, skladištiti i izvoditi druge radnje s trošarinskim proizvodima te ih otpremati u sustavu odgode plaćanja trošarine

-trošarinsko odobrenje - odobrenje koje nadležna carinarnica izdaje pravnoj ili fizičkoj osobi da u okviru obavljanja svoje registrirane djelatnosti u trošarinskom skladištu može primiti, proizvoditi, skladištiti i izvoditi druge radnje s trošarinskim proizvodima te ih otpremati u sustavu odgode plaćanja trošarine

- trošarinsko skladište - mjesto odobreno od strane nadležne carinarnice koje je vidljivo označeno i fizički odijeljeno od drugih površina ili prostora gdje ovlašteni držatelj trošarinskog skladišta prima, proizvodi, skladišti i izvodi druge radnje s trošarinskim proizvodima ili ih otprema u sustavu odgode plaćanja trošarine

-sustav odgode plaćanja trošarine - sustav koji se odnosi na primanje, proizvodnju, skladištenje i izvođenje drugih radnji s trošarinskim proizvodima te njihovo otpremanje u sustavu odgode plaćanja trošarine

-oslobođeni korisnik trošarinskih proizvoda – pravna ili fizička osoba koja je dobila odobrenje nadležne carinarnice da može u okviru svoje registrirane djelatnosti nabavljati trošarinske proizvode bez plaćanja trošarina i za određene namjene

-pogon oslobođenog korisnika – prostor ili površina u koju su smješteni trošarinski proizvodi koje je oslobođeni korisnik nabavio za potrebe svoje registrirane djelatnosti bez plaćanja trošarine

-uvoznik trošarinskih proizvoda – carinski dužnik prema carinskim propisima

-registrirani primatelj – pravna ili fizička osoba koja ima odobrenje nadležne carinarnice da u okviru svoje registrirane djelatnosti prima trošarinske proizvode od osoba iz druge države

³¹Kordić G., Porezni sustav Republike Hrvatske, str. 80.

članice u sustavu odgode plaćanja trošarine. Nije mu dopušteno skladištiti niti otpremati trošarinske proizvode u sustavu odgode plaćanja trošarine povremeno

- registrirani primatelj – pravna ili fizička osoba koja ima odobrenjenadležne carinarnice da u okviru svoje registrirane djelatnosti povremeno prima trošarinske proizvode iz druge države članice u sustavu odgode plaćanja trošarine. Ne smije skladištiti niti otpremati trošarinske proizvode u sustavu odgode plaćanja carine, a nadležnoj carinarnici mora dostaviti instrument osigura plaćanja trošarine prije nego što mu pošiljatelj otpremi trošarinske proizvode

- trošarinski zastupnik – pravna ili fizička osoba koju ovlaštenu držatelj trošarinskog skladišta iz druge države članice ovlasti da u njegovo ime i za njegov račun u RH obavlja usluge i ostvaruje ostala zakonska prava.

3.4. Trošarina na alkohol i alkoholna pića

Trošarina na alkohol i alkoholna pića regulirana je Zakonom o trošarinama koji je Hrvatski sabor donio na sjednici 3. srpnja 2009. Godine, NN 83/2009.

Obveznik ovog poreza su pravne i fizičke osobe koje proizvode i uvoze alkohol i alkoholna pića, a predmet oporezivanja bio je etilni alkohol dobiven od različitih sirovina kao i piće koje sadrži više od 2 postotka alkohola te se stavlja u promet u bocama ili u drugoj prikladnoj ambalaži, pod nazivom alkoholno piće. Porezna osnovica bila je litra apsolutnog alkohola koji je sadržan u etilnom alkoholu, destilatima i alkoholnim pićima.³²

Vina se dijele na:

- mirna vina u kojima je sav alkohol sadržan u gotovom proizvodu nastao vrenjem te je volumni udio alkohola između 1,2% vol. i 15% vol.
- volumni udio alkohola između 15% vol. i 18% vol. pod uvjetom da su proizvedeni bez ikakvog obogaćivanja

³² Jelčić B., Bejaković P., Razvoj i perspektive oporezivanja u Hrvatskoj (2012), str. 178.

- pjenušava vina punjena u boce s posebnim čepom ili imaju tlak od tri i više bara, volumni udio alkohola veći od 1,2% vol., ali ne veći od 15% vol., pod uvjetom da je sav alkohol sadržan u gotovom proizvodu nastao vrenjem

Porezna osnovica je litra apsolutnog alkohola sadržanog u etilnom alkoholu, destilatima i alkoholnim pićima koji se izražava u volumnim postocima mjerenim pri temperaturi od 20°C. Iznos poreza je 60,00 kn po litri u njima sadržanog apsolutnog alkohola. Posebni porez na alkohol sadržan u vinu plaća se u iznosu 0 kuna.³³

Zakon propisuje i određenja porezna oslobođenja. Posebni porez na alkohol ili alkoholna pića ne plaća se:³⁴

- na alkohol ili alkoholna pića koje izvozi porezni obveznik (proizvođač)
- pri isporukama alkohola ili alkoholnih pića iz proizvodnje u vlastito veleprodajno skladište poreznog obveznika
- pri isporukama alkohola ili alkoholnih pića iz jednog veleprodajnog skladišta u drugo veleprodajno skladište istog poreznog obveznika
- na alkohol ili alkoholna pića koje proizvođač uzme za potrebe proizvodnje alkohola i proizvoda na temelju alkohola
- pri isporukama alkohola koji je proizveden na temelju ugovora o uslužnoj preradi alkohola, a ukupna količina tako proizvedenog alkohola isporučuje se naručitelju prerade
- pri isporuci i uvozu alkohola i alkoholnih pića za reprodukciju i to osobama registriranim za proizvodnju alkoholnih pića, lijekova i drugih proizvoda na bazi alkohola itd.

Postoji niz slučajeva kada se trošarina na alkohol i alkoholna pića ne plaća.

Primjerice to su situacije kada se koristi u proizvodnji i preradi neprehrambenih proizvoda, za proizvodnju lijekova, kada se koristi u medicinske svrhe u bolnicama, domovima zdravlja,

³³ Šimović, H. (2007): Porez na dodanu vrijednost i trošarine, str. 32.

³⁴ Zakon o posebnom porezu na alkohol, članak 10., NN 136/02

ljekarnama te pri uporabi u znanstveno-istraživačke ili obrazovne potrebe na institucijama koje ga koriste za obavljanje nastave i znanstvene djelatnosti.

Proizvodi koji se stavljaju u promet moraju biti pakirani u odgovarajuću ambalažu te, u slučaju vina, biti označeni posebnom markicom Ministarstva financija RH, nalijepljenom preko čepa tako da se pri otvaranju ošteti.

Slika 1 – usporedba trošarine na alkohol u zemljama EU

Izvor: poslovni dnevnik, www.poslovni.hr

3.5. Trošarina na duhanske proizvode

Trošarina na duhanske proizvode regulirana je Zakonom o trošarinama od 01.siječnja 2010. godine.³⁵ NN 83/09. Nadležnost oporezivanja 2002. godine prelazi sa Porezne uprave na Carinsku upravu. Pooštrene su odredbe o zabranjenoj prodaji i kupnji duhanskih proizvoda te je povećan broj poreznih oslobođenja.

Oporezuju se cigarete te ostali duhanski proizvodi (cigarilosi, cigare, duhan za lulu, duhan za šmrkanje, pušenje, žvakanje i drugi duhanski proizvodi). Porezni obveznici su proizvođači i uvoznici duhanskih proizvoda, a predmet oporezivanja duhan i prerađevine od duhana³⁶. Duhanski proizvodi na koje je plaćen porez označuju se posebnim nadzornim markicama koje za Ministarstvo financija tiska posebna tiskara koja osigurava zaštitu kakva se primjenjuje pri tiskanju drugih vrijednosnica.

Posebni porez na cigarete plaća se kao dvokompetentni posebni porez, i to kao specifični posebni porez propisan u određenom iznosu za količinu od 1.000 komada cigareta i kao proporcionalni posebni porez propisan u određenom postotku maloprodajne cijene cigareta i to: specifični posebni porez 180 kuna za 1.000 cigareta i proporcionalni posebni porez od 30% maloprodajne cijene. Maloprodajna cijena duhanskih proizvoda cijena je koju utvrđuje ovlašteni držatelj trošarinskog skladišta i uvoznik prema markama duhanskih proizvoda³⁷. Maloprodajna cijena još uključuje i trošarinu, carinu te porez na dodanu vrijednost.

Uz odobrenje Carinske uprave porez se ne plaća na duhanske proizvode koji su namijenjeni isključivo znanstvenim istraživanjima i analizi kvalitete proizvoda. Ne postoji nijedan drugi proizvod u Europi koji je tako visoko oporezivan kao cigarete.³⁸

Trošarine na duhanske proizvode u Hrvatskoj su, prema vrstama proizvoda koji se oporezuju, usklađene sa sustavom EU.

³⁵ Kesner-Škreb M., Kuliš D., Porezni vodič za građane (2010), str. 65.

³⁶ Jelčić B., Bejaković P., Razvoj i perspective oporezivanja u Hrvatskoj (2012), str. 178.

³⁷ Kesner-Škreb M., Kuliš D., Porezni vodič za građane (2010) str. 66.

³⁸ Ibidem.

Tablica 2 – predmet oporezivanja, trošarinska osnovica i visina trošarine na cigarete u 2017.godini

Duhanske preradevine	Trošarinska osnovica			Visina trošarine	
				Specifična trošarina	Proporcionalna trošarina
1	2	3	4	5	6
Cigarete	1000 komada	—	Maloprodajna cijena	310,00 kn	34% od maloprodajne cijene
Cigare	1000 komada	—	—	600,00 kn	—
Cigarilosi	1000 komada	—	—	600,00 kn	—
Sitno rezani duhan za savijanje cigareta	—	1 kg	—	600,00 kn	—
Ostali duhan za pušenje	—	1 kg	—	600,00 kn	—

Izvor: www.rrif.hr

3.6. Trošarina na energente i električnu energiju

Oporezivanje obuhvaća energente koji se iskorištavaju kao pogonsko gorivo ili kao gorivo za grijanje te električne energije, a određeni su tarifnim oznakama kombinirane nomenklature sukladno Direktivi 2003/96 EZ³⁹. Pod pojmom energenata uključeni su i do sada svi oporezivi naftni derivati, ali i neki novi poput biogoriva, kruta goriva - ugljen, koks, prirodni plin te svi ostali proizvodi ako služe za pogon motornih vozila ili za grijanje.

Električna energija također je postala predmetom oporezivanja danom pristupanja Hrvatske EU.⁴⁰

Trošarina se plaća na sljedeće energente⁴¹:

- energente koji se upotrebljavaju kao pogonsko gorivo za plovidbu u međunarodnom prometu
- energente koji proizvođač električne energije i energenata koristi u svojim proizvodnim pogonima za daljnju preradu odnosno proizvodnju drugih energenata

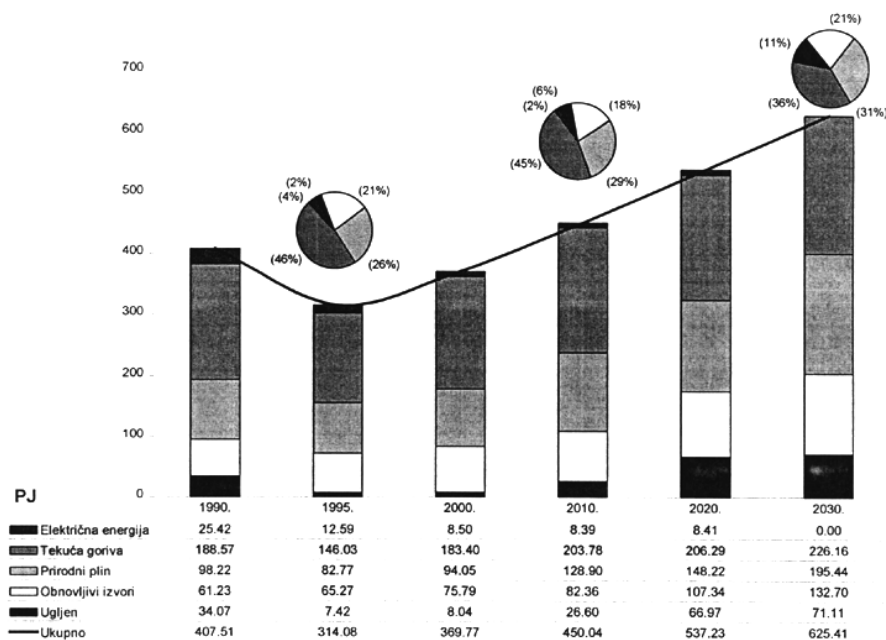
³⁹ Smjernica o preustroju sustava zajednice o oporezivanja energenata i električne energije, (203/206)

⁴⁰ Kesner-Škreb M., Kuliš D., Porezni vodič za građane, (2010), str. 67.

⁴¹ Ibidem, str. 68.

- energente koji se rabe i otpremaju u zračnom prometu kao pogonsko gorivo
- energente koji se upotrebljavaju za neke druge namjene, a ne kao gorivo za grijanje ili pogonsko gorivo
- energenti koji se koriste u mineraloškim procesima
- energente koji se koriste za zajedničku proizvodnju toplinske i električne energije u jedinstvenom procesu
- prirodni plin koji se koristi u kućanstvima i prirodni plin koji se koristi za pogon vozila
- dvojno korištenje energenata – ako se koriste kao gorivo za grijanje i istodobno za namjenu koja nije pogon ili grijanje

Slika 2 – strategija energetskeg razvitka u RH

Izvor: Narodne novine, NN 38/2002, <https://narodne-novine.nn.hr>

4. TROŠARINE NA KAVU U RH

4.1. Trošarine na kavu i bezalkoholna pića u RH

Zakonski okvir definira Zakon o posebnom porezu na kavu i bezalkoholna pića iz 2013. godine⁴², te pravilnik o posebnom porezu na kavu i bezalkoholna pića iz 2016. godine⁴³. Predmet oporezivanja je kava koja se uvozi na carinsko područje Republike Hrvatske.

Kavom se smatraju sljedeći proizvodi: ⁴⁴

-pržena kava

-ekstrakti, esencije i koncentрати od kave

-nadmjesci od kave što sadrže kavu

-napitci i bezalkoholna pića što sadrže kavu, esencije, ekstrakte ili koncentrate od kave

U ostale proizvode bezalkoholnih pića ubrajaju se:

-vode, uključujući mineralne i gazirane vode s dodanim šećerima ili drugim sladilima ili aromatizirana

-ostala pića s udjelom alkohola ne većim od 1,2 % osim pića koja su mješavina piva i bezalkoholnih pića s volumnim udjelom stvarnog alkohola većim od 0,5 % vol.

-sirupi i koncentрати namijenjeni za pripremu bezalkoholnih pića neovisno o njihovom razvrstavanju u kombiniranu nomenklaturu

- prašci i granule namijenjeni za pripremu bezalkoholnih pića

⁴² Zakon o posebnom porezu na kavu i bezalkoholna pića, NN 72/13

⁴³ Pravilnik o posebnom porezu na kavu i bezalkoholna pića, NN 101/16

⁴⁴ Kordić, G. (2001): Porezni sustav Republike Hrvatske, str. 92.

Obveza obračunavanja i uplate posebnog poreza se događa ako se predmeti oporezivanja primaju, skladište ili proizvode u poreznom skladištu, ta obveza za proizvođača i trgovca izvan sustava odgode ne nastaje ako u obračunskom razdoblju izvezu ili iznesu predmete oporezivanja iz Republike Hrvatske.

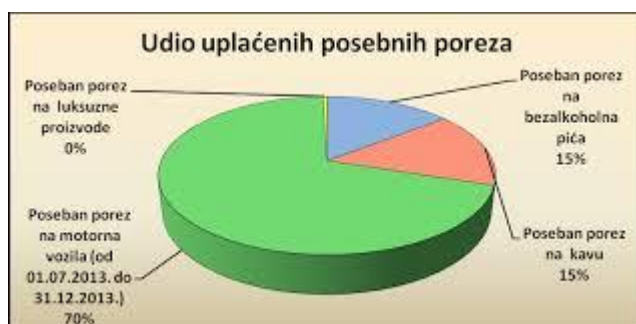
Od plaćanja posebnog poreza na bezalkoholna pića oslobađaju se (članak 15. Zakona o posebnom porezu na bezalkoholna pića, NN 136/02):⁴⁵

1. bezalkoholna pića koja se izvoze uz dokaz o izvozu (kopija izvozne carinske deklaracije s potvrdom nadležne carinarnice da je obavljeno izvozno carinjenje i da su bezalkoholna pića napustila teritorij Republike Hrvatske) i dokaz da je plaćanje iz inozemstva obavljeno u skladu s deviznim i vanjskotrgovinskim propisima

2. bezalkoholna pića koja se isporučuju iz proizvodnje u distribucijske centre ili punionice proizvođača,

3. bezalkoholna pića koja se koriste za tehničke probe ili u svrhu kontrole kvalitete, 4. bezalkoholna pića koja se smještaju u slobodne zone radi izvoza, proizvodnje ili potrošnje te radi smještaja u carinska skladišta, kao i na isporuke domaćega bezalkoholnog pića i isporuke uvoznoga bezalkoholnog pića iz slobodnih zona i carinskih skladišta na prodajna mjesta u međunarodnim zračnim lukama.

Slika 3 – Prikaz udjela uplaćenih iznosa posebnih poreza u 2013. Godini

Izvor: Carinska uprava RH, <https://carina.gov.hr/>

⁴⁵ Šimović, H. (2007): Porez na dodanu vrijednost i trošarine, str. 33.

4.2. Izračunavanje trošarina na kavu

a) Pržena kava

Formula za izračun:

količina pržene kave (kg neto mase kave) x propisana visina posebnog poreza (kn/kg)⁴⁶

Promjer izračuna:

Izračun posebnog poreza na kavu za jednu ciglicu mješavine mljevene kave od 150 grama

Predmet oporezivanja – pržena kava

Porezna osnovica – jedan kilogram neto mase kave

Visina posebnog poreza za prženu kavu – 6,00 kuna

Prvo se grami pretvore u kilograme: 150 g = 0,15 kg

Kada se podatci unesu u gore navedenu formulu izračun glasi ovako:

$$0,15 \text{ kg} \times 6,00 \text{ kn/kg} = 0,90 \text{ kn}$$

Iznos posebnog poreza = 0,90 kn za jednu ciglicu mješavine mljevene kave od 0,15 kg

b) Ekstrakti, esencije i koncentrati od kave

Formula:

količina ekstrakta kave (kg neto mase kave) x propisana visina posebnog poreza (kn/kg)

Primjer izračuna:

Izračun posebnog poreza na kavu za jednu limenku od 100 g instant kave

⁴⁶ Ministarstvo financija, carinska uprava, <http://carina.gov.hr>

Predmet oporezivanja – ekstrakt kave

Porezna osnovica – jedan kilogram neto mase kave

Visina posebnog poreza – za ekstrakt kave 20,00 kn/kg

prvo pretvorimo g u kg odnosno $100\text{ g} = 0,1\text{ kg}$

Podatci se unesu u gore navedenu formulu, izračun izgleda ovako:

$$0,1\text{ kg} \times 20,00\text{ kn/kg} = 2,00\text{ kn}$$

Iznos posebnog poreza = 2,00 kn za jednu limenku ekstrakta kave od 0,1 kg

c) Pripravci na osnovi ekstrakata, esencija ili koncentrata kave ili na osnovi kave

Formula:

Količina ekstrakta kave (kg neto mase kave sadržane u gotovom proizvodu) x propisana visina posebnog poreza (kn/kg)

Primjer izračuna :

Izračun posebnog poreza na kavu za 2 kg pripravka koji sadrži 9% ekstrakta kave u gotovom proizvodu

Predmet oporezivanja – pripravak na osnovi ekstrakta kave

Porezna osnovica – jedan kilogram neto mase kave sadržane u gotovom proizvodu

Visina posebnog poreza – za ekstrakt kave sadržan u gotovom proizvodu 20,00 kn/kg

Količina ekstrakta kave sadržane u pripravku od ekstrakta kave izraženo u kilogramima se dobije na način da količina gotovog proizvoda u kg pomnoži s % udjelom ekstrakta kave $2\text{ kg} \times 9/100 = 0,18\text{ kg}$ ekstrakta kave u gotovom proizvodu

Unesu li se podatci u gore navedenu formulu, izračun izgleda ovako:

$$0,18\text{ kg} \times 20\text{ kn/kg} = 3,60\text{ kn}$$

Iznos posebnog poreza: 3,60 kn za 2,00 kg pripravka koji sadrži 9% ekstrakta kave

d) Nadomjesci kave što sadrže kavu⁴⁷

Formula:

Količina kave (kg neto mase kave sadržane u gotovom proizvodu) x propisana visina posebnog poreza (kn/kg)

Primjer izračuna:

Izračun posebnog poreza na kavu za 1 kg nadomjeska kave koji sadrži 10% kave

Predmet oporezivanja – nadomjestak kave

Porezna osnovica – jedan kilogram neto mase kave sadržane u gotovom proizvodu

Visina posebnog poreza – za kavu sadržan u gotovom proizvodu 6,00 kn/kg

Količinu kave sadržane u nadomjesku kave izraženo u kilogramima dobije se na način da se količina gotovog proizvoda izraženu u kg pomnoži s % udjelom kave u tom nadomjesku

$1 \text{ kg} \times 10/100 = 0,1 \text{ kg}$ kave u 1,00 kg nadomjeska kave

Kada se unesu podatci u gore navedenu formulu, izračun izgleda ovako:

$0,1 \text{ kg} \times 6,00 \text{ kn/kg} = 0,60 \text{ kn}$

Iznos posebnog poreza: 0,60 kn za 1 kg nadomjeska kave koji sadrži 10% kave

e) Estrakti i bezalkoholna pića što sadrže kavu, ekstrakte, esencije i koncentrate od kave

Formula:

Količina ekstrakta kave (kg neto mase kave sadržane u gotovom proizvodu) x propisana visina posebnog poreza (kn/kg)

Primjer izračuna :

⁴⁷ Ibidem.

Izračun posebnog poreza na kavu za 100 kg napitka koji sadrži 1% ekstrakta kave u gotovom proizvodu

Predmet oporezivanja – napitak što sadrži ekstrakt kave

Porezna osnovica – jedan kilogram neto mase kave sadržane u gotovom proizvodu

Visina posebnog poreza – za ekstrakt kave sadržan u gotovom proizvodu 20,00 kn/kg

Količinu ekstrakta kave sadržane u napitku izraženo u kilogramima dobije se na način da se količina gotovog proizvoda izražena u kg pomnoži s % udjelom ekstrakta kave u tom napitku
 $100 \text{ kg} \times 1/100 = 1 \text{ kg}$ ekstrakta kave u 100 kg napitka

Unesu se podatci u gore navedenu formulu, izračun izgleda ovako:

$$1 \text{ kg} \times 20,00 \text{ kn/kg} = 20,00 \text{ kn}$$

Iznos posebnog poreza: 20,00 kn za 100 kg napitka koji sadrži 10% ekstrakta kave

4.3. Trend potrošnje kave u RH

U prošlosti, prije dva svjetska rata kavu su uglavnom pili ljudi iz viših društvenih slojeva zbog njene nepristupačne cijene.⁴⁸ Između dva rata kava postaje pristupačnija cijenom te se stoga počinje konzumirati i među ostalim stanovništvom.

Prerada kave u Hrvatskoj počinje relativno kasno, i to prije pedesetak godina, te se zbog malih potreba uglavnom uvozila u sirovom stanju u rinfuzi koja bi se kasnije ručno pržila u malim limenim cilindrima okretanim na vatri s pomoći ručke.⁴⁹ Prva tvornica koja počinje s proizvodnjom i prodajom kave u RH bila je tvornica Franck iz Zagreba koja je do 1957. godine smatrana jedinom tvornicom za prženje i distribuciju kave. Kasnijih godina dvadesetog stoljeća, postavši samostalnom državom nastaju novi uvjeti za slobodno poduzetništvo i tržišno gospodarstvo u Hrvatskoj. Razvijaju se hrvatske robne marke, a slobodan uvoz omogućava uvoz kave od brojnih svjetskih proizvođača kave.

⁴⁸ Kesner – Škreb, M. i Kuliš, D. (2010): Porezni vodič za građane, str. 11.

⁴⁹ Poslovni dnevnik, www.poslovni.hr

S obzirom na povećanje broj izbora i pov povećanje broj izbora i povećanje konkurencije cijena kave se smanjuje, te ona postaje prihvatljivija najširem krugu potrošača.

Kada se uspoređi potrošnja kave danas, s obzirom na potrošnju kave u prijašnjim godinama vidljiv je pad volumena u turskoj kavi ali vrijednost time nije pogođena zbog povećanja prosječnih cijena po kojima kućanstva kupuju mljevenu kavu i kavu u zrnu.

Potrošnja instant je kave bila smanjena posljednjih nekoliko godina, međutim u prvoj polovici ove godine bilježi i količinski i vrijednosni oporavak, dok su miksevi u padu.⁵⁰ Mljevena kava i kava u zrnu raste na račun drugih kategorija pića, unatoč smanjenoj potrošnji stalnih kupaca ove kave. Konzumna kava rasla je na račun instantnih vitaminskih napitaka, juiceva i coffee mikseva, a njoj su udio "uzimali" radleri, čajevi i bezalkoholna gazirana pića. Radleri nisu očigledan konkurent kavi, ali su prijetnja svim kategorijama pića jer određeno kućanstvo raspolaže s određenom količinom novca pa kada se dio novca daje za kupovinu radlera, ostaje manje za kavu. Kupci instant kave u prvoj su povećali svoja izdavanja na mikseve, tursku kavu, bezalkoholna gazirana pića i mineralnu vodu. Nakon duljeg vremena stagnacije, instant kave su rastu na račun drugih kategorija pića, kao i zbog povećane potrošnje stalnih kupaca instant kave. Miksevi padaju zbog smanjene potrošnje stalnih kupaca ovog segmenta te zbog migracije kupaca u druge kategorije pića: radlere, čajevе, instantne vitaminske napitke i mljevenu kavu i kavu u zrnu. Instant napici se više prodaju zbog svoje niske cijene i jednostavnog spravljanja. Populacija potrošača između 20 i 29 godina daje prednost espresso kavi, zadovoljni su kvalitetom kave, te manju važnost pridodaju cijeni same kave. Populacija potrošača između 30 i 50 godina koji konzumiraju espresso smatraju da im je užitak konzumiranja kave važniji od cijene. Potrošači koji spadaju u dobnu skupinu 60 godina i više nisu zadovoljni kvalitetom kave koju piju, cijena im je važna, manji im je interes za espresso ili instant kavama a veći za otkrićima kave i njenim učincima na zdravlje.

S obzirom na trenutačnju potrošnju kave po stanovniku koja iznosi samo pet kilograma, može se reći da je Hrvatska zemlja s dobrim potencijalom za rast potrošnje kave.

⁵⁰ Ibidem.

5. ZAKLJUČAK

S obzirom da se posebne poreze plaća po apsolutnom iznosu po jedinici mjere proizvoda kava je u Republici Hrvatskoj, s obzirom na sadašnji zakon o kavi skuplja i do 30 % nego li u ostalim zemljama. Zbog ovakvog zakona neće biti čudno da građani opet kupuju preko granice, a uz domaće proizvođače na gubitku se može naći i država koja ne samo da neće ubirati posebne poreze nego ni PDV ni ostale doprinose iz kave. No bez obzira na prognozu to se neće dogoditi prije svega zbog toga što će potrošača kave uvijek biti, tjst ljudi neće prestati piti kavu. S druge strane povećanjem prihodne strane, odnosno poreza a smanjenjem rashodovne strane opada ekonomska aktivnost. Tu tvrdnju dokazuje i podatak da 6 kuna po kilogramu kave trošarina ostaje i po novom Zakonu, što znači da je kava s PDV – om, trošarinom i carinom 36 % skuplja u Hrvatskoj nego li primjerice u Sloveniji. Negativna posljedica bi mogla biti pojava crnog tržišta koje bi moglo porasti, ali to ne mora značiti da će bitnije utjecati na državni proračun iz razloga što ovaj problem možemo gledati ne samo sa ekonomskog stajališta nego i sa psihološkog. Naime, potrošači se neće tako lako odreći kave, koja za njih ima određenu simboliku i utjecaj na životni standard.

Mnogi ljudi vole kavu i piti će samo nju, zbog njezinih atributa, bez obzira na cijenu. Međutim sve su popularniji njeni supstituti, pogotovo među mladima. Zato tržište kave stagnira. Trend potrošnje mljevene kave je u opadanju, dok je potrošnja instant kave i instant mješavina u porastu. Potrošači mljevene kave su većinom starija populacija, dok se mlađa populacijase češće odlučuje za konzumiranje instant kave i mješavine kave.

Klimatske promjene također utječu na proizvodnju kave, te se smanjenjem proizvedene količine povećava njena cijena na svjetskom tržištu.

Kao i svi ostali oblici oporezivanja prometa, i trošarine su izrazito učinkovite u fiskalnom smislu, dakle, dobri su „punjači“ državnog proračuna, a s obzirom na manji broj poreznih obveznika relativno ih je lako i jeftino naplatiti te izbjeći eventualnu utaju poreza. Ne postoji pravilo o tome koliko će proizvoda biti obuhvaćeno trošarinama, broj se razlikuje od zemlje do zemlje i varira od svega nekoliko do nekoliko desetaka. Obzirom je u pravilu riječ o skupinama proizvoda, a ne o općem oporezivanju, otpori njihovom plaćanju nisu toliko snažni, posebno prilikom izmjena poreznih zakona.

Postojeća porezna reforma upravo je najznačajnije promjene napravila na porezu na dohodak, porezu na dobit i porezu na dodanu vrijednost. Jedno je sigurno, sa poreznom reformom svi

nisu jednako zadovoljni. Promjene u porezu na dohodak rezultirat će značajnim povećanjima plaća kod onih sa najvećim primanjima. Obzirom da se donose nove mjere (neki porezi su ukinuti, a neki će se još uvoditi) ostaje vidjeti u kakvoj mjeri će takve promjene pozitivno utjecati na kompletna gospodarska i socijalna kretanja u Republici Hrvatskoj. Međutim, za očekivati je pozitivne pomake jer u protivnom slijede nove reforme.

LITERATURA:

Knjige i časopisi:

1. Jelčić, B. (1994): Financijsko pravo i financijska znanost
2. Jelčić, B. (2001): Javne financije
3. Jelčić, B. i Bejaković, P. (2012): Razvoj i perspektive oporezivanja u Hrvatskoj
4. Kesner – Škreb, M. i Kuliš, D. (2010): Porezni vodič za građane
5. Kordić, G. (2001): Porezni sustav Republike Hrvatske
6. Šimović, J. i Šimović, H. (2006): Fiskalni sustav i fiskalna politika Europske unije.
7. Šimović, Z. (2007): Porez na dodanu vrijednost i trošarine

Pravni propisi:

1. Opći porezni zakon NN br. 115/16
2. Pravilnik o posebnom porezu na kavu i bezalkoholna pića, NN 101/16
3. Pravilnik o posebnom porezu na motorna vozila, NN br. 1/17
4. Zakon o posebnom porezu na alkohol, NN br. 136/02
5. Zakon o posebnom porezu na bezalkoholna pića, NN br. 136/02
6. Zakon o posebnim porezima na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove, NN br. 94/09
7. Zakon o posebnom porezu na kavu, NN br. 139/97, 55/00, 59/00, 127/00, 107/01, 27/05
8. Zakon o posebnom porezu na kavu i bezalkoholna pića, NN br. 72/13
9. Zakon o posebnom porezu na luksuzne proizvode, NN br. 136/02
10. Zakon o posebnom porezu na motorna vozila, NN br. 15/13 i br. 108/13
11. Zakon o trošarinama NN br. 83/09

Internet stranice:

1. Hrvatski porezni sustav, Institut za javne financija: <http://www.ijf.hr>.
2. Ministarstvo financija; Carinska uprava: <http://carina.gov.hr>
3. Ministarstvo financija; Porezna uprava: <https://www.porezna-uprava.hr>
4. Porezni propisi RH, pročišćeni tekst: <https://www.zakon.hr>
5. Poslovni dnevnik: <https://www.poslovni.hr>
6. www.rrif.hr

Tablice:

1. Tablica 1: Kordić G., Porezni sustav Republike Hrvatske, Ekonomski fakultet Zagreb, Sveučilišni preddiplomski studij poslovne ekonomije, Zagreb, 2011., str. 4.
2. Tablica 2: www.rrif.hr

Slike:

1. Slika 1: Poslovni dnevnik, www.poslovni.hr
2. Slika 2: Narodne novine, NN 38/2002, <https://narodne-novine.nn.hr>
3. Slika 3: Carinska uprava RH, <https://carina.gov.hr/>

